

ПРОЈЕКТНИ МОДЕЛ НАСТАВЕ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

**Душан Ристановић (2019). Јагодина: Факултет
педагошких наука, Универзитета у Крајевцу
(електронско издање), стр. 236**

У издању Факултета педагошких наука из Јагодине објављена је монографија *Пројектни модел наставе природе и друштва* аутора Душана Ристановића, доцента на овом факултету. Чињеница да је, захваљујући реформи образовног система и планова и програма наставе и учења, пројектна настава у нашим школама значајније почела да се примењује тек од пре пар година, и да се од тада појављује све већи број научних и стручних радова који се баве њеним проучавањем, подстакла нас је да широј јавности представимо најзначајније резултате теоријског и емпиријског истраживања представљеног у споменутој монографији.

У теоријском делу монографије обрађено је неколико кључних питања: *Развој схватања о пројектној настави, Специфичности пројектног модела наставе природе и друштва, Структурни елементи пројектног модела наставе природе и друштва и Предности и недостаци пројектног модела наставе – преглед значајнијих истраживања.* На почетку је анализиран историјат пројектне наставе, од најранијих

видова укључивања пројеката у институционално образовање, преко пројект методе наставе, до заснивања пројектног модела наставе. Осим тога, наводе се и објашњавају различите класификације наставних пројеката и улога савремене образовне технологије у развоју пројектне наставе. Посебна пажња посвећена је специфичностима пројектног модела наставе природе и друштва које се заснивају на конструктивистичком приступу наста-

ви, а нарочито на схватањима социоконструктивистичке теорије Лава Виготског. Анализиране су и поткрепљене одговарајућим примерима кључне одлике, као што су активно укључивање ученика, употреба и примена знања, различите форме приказивања резултата (вишеструке презентације), заједница учења и аутентични задаци.

Централни део теоријског дела носи назив *Структурни елементи пројектног модела рада у настави природе и друштва*. Прегледно и систематично представљено је неколико модела пројектне наставе страних и домаћих аутора. У односу на анализиране моделе предложена је структура која се у већој мери ослања на етапе наставног процеса и уважава специфичности наставе природе и друштва, а коју чине препаративна, процедурална, процесуална и рефлексивна етапа, а суштина сваке од њих је детаљно објашњена. Утврђивањем овакве структуре аутор је уважаио специфичне поступке који чине суштину пројектне наставе, али их је, позивајући се на Мејеров структурни модел методичког деловања, при-

ближио наставницима практичарима.

Теоријске основе монографије завршавају се дискусијом о предностима и недостацима пројектног модела рада у настави, тј. прегледом значајнијих истраживања. Да би се утврдило у којој мери је до сада ова тема проучена, али и изазовна за даље истраживање, анализирано је и више десетина радова емпиријског карактера. Резултати тих истраживања указују на појаву бројних позитивних, али и одређених негативних исхода примене пројектног модела наставе. Узимајући их у обзир, аутор непретенциозно закључује да је за успешну примену пројектног модела наставе природе и друштва потребно обезбедити континуирану подршку ученицима у савладавању задатака.

У складу са циљем и задацима истраживања аутор је користио методологију која му је омогућила да исходе примене пројектног модела наставе природе и друштва сагледа из неколико углова. Експерименталном методом утврђивано је постојање узрочно-последичних веза између пројектног модела (независна варијабла) и исхода учења садржаја наставе природе и друштва (зависна варијабла). Систематско посматрање је примењивано непосредно на часовима експерименталне и контролне групе да би се утврдио утицај експерименталног програма на развој сарадничког понашања ученика. Вођени интервју обављен је након реализације експерименталног програма са учитељицама експерименталне групе како би се испитало њихово мишљење о примењеном пројектном моделу наставе природе и друштва и добиле информа-

ције које би могле бити употребљене за његово даље усавршавање и унапређивање.

Поглавље *Резултати истраживања и њихова интерпретација* подељено је у три целине, у складу са утврђеним истраживачким задацима. У првој целини приказани су резултати емпиријског истраживања, који представљају одговор на питања да ли и у којој мери пројектни модел наставе природе и друштва доприноси развоју различитих категорија процедуралних знања ученика. Резултати добијени применом иницијалног и финалног теста процедуралних знања показали су да је усвојеност процедуралних знања била значајно боља код ученика који су учили по пројектном моделу наставе природе и друштва. То су потврдиле и статистички значајне разлике у постигнућима на финалним тестовима процедуралних знања у корист ученика експерименталних одељења, а аутор, упућујући на одговарајуће изворе, указује да су добијени резултати у високој мери усаглашени са резултатима других релевантних истраживања.

Након тога изложени су резултати систематског посматрања и самопроцене ученика ради испитивања утицаја пројектног модела наставе природе и друштва на развој сарадничког понашања ученика. Елементи сарадничког понашања идентификовани су у свим одељењима у којима је реализован пројектни модел наставе природе и друштва, без обзира на то да ли се радило о процени заснованој на посматрању или самопроцени ученика. На крају, на основу резултата добијених интервјуисањем учитељица које су реализовале експе-

риментални програм, закључено је да је пројектни модел доживљен и прихваћен као позитивна новина која се може ефикасно применити у настави природе и друштва.

У *Закључку* су обједињени и сумирани резултати спроведеног истраживања. Аутор нарочито истиче да, иако пројектни модел наставе природе и друштва захтева више времена и труда у односу на традиционални модел наставе, не треба одустајати од његове примене. Поступно увођење задатака истраживачког карактера и оспособљавање ученика за тимски рад представљају добре предуслове који олакшавају каснију примену пројеката у настави природе и друштва.

С обзиром на уочљив недостатак евалуативних истраживања, нарочито експерименталног карактера, која за предмет проучавања имају пројектни модел наставе, може се констатовати да монографија *Пројектни модел наставе природе и друштва* аутора Душана Ристановића представља једну од пионирских студија из ове области. Заснована на релевантним теоријским оквирима и поткрепљена резултатима сродних истраживања, уз изнете практичне примере и решења, ова монографија може подједнако добро да послужи и да корисне идеје студентима – будућим учитељима и наставницима, учитељима и наставницима практичарима који желе да унапреде свој рад и истраживачима који желе да се баве испитивањем различитих ефеката примене пројектне наставе.

Велько Банђур
Универзитет у Београду,
Учитељски факултет